

Valstybinio audito ataskaitos santrauka

AR SUDARYTOS SĄLYGOS EFEKTYVIAI
NAUDOTI VALSTYBĖS LĖŠAS,
SKIRIAMAS VIETINĖS REIKŠMĖS
KELIAMS IR GATVĖMS PRIŽIŪRĖTI IR
MODERNIZUOTI ?

2013 m. spalio 31 d. Nr. VA-P-20-11-15

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Vartojamos sąvokos:

Gatvė – kelias ar jo ruožas, esantis miesto ar kaimo gyvenamosios vietovės teritorijoje, paprastai turintis pavadinimą.

Kelias – inžinerinis statinys, skirtas transporto priemonių ir pėsčiųjų eismui. Kelią sudaro žemės sankasa, važiuojamoji dalis, kelkraščiai, skiriamoji juosta, kelio grioviai, sankryžos, autobusų sustojimo aikštelės, poilsio aikštelės, pėsčiųjų ir dviračių takai, kelio statiniai, techninės eismo reguliavimo priemonės, želdynai, esantys kelio juostoje, kelio oro sąlygų stebėjimo ir transporto eismo apskaitos, apšvietimo bei kiti įrenginiai kartu su šių objektų užimama žeme.

Kelio priežiūra – nuolatiniai kelio darbai, siekiant užtikrinti saugų eismą ir numatytą kelio bei jo statinių tarnavimo laiką.

Kelio savininkas – valstybė, savivaldybės, juridinis ar fizinis asmuo, kuriam kelias priklauso nuosavybės teise.

Kelių priežiūros ir plėtros programa – Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo nustatyta tvarka tvirtinama specialioji programa. Programos finansavimo ir administravimo vykdytojas yra Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

Rezervas – Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų rezervas.

Skaičiuojamosios KPP programos lėšos – dalis KPPP lėšų, kurių paskirtį nustato šių lėšų gavėjas.

Tikslinės KPP programos lėšos – dalis KPPP lėšų, kurių paskirtį nustato šias lėšas skiriančioji institucija.

Vietinės reikšmės keliai ir gatvės – keliai, naudojami vietiniam susisiekimui.

Santrumpos:

A, B, C, E kategorijų gatvės – gatvių klasifikacija pagal Statybos techninių reikalavimų reglamento STR 2.06.01:1999 „Miestų, miestelių ir kaimų susisiekimo sistemos“ III skyriaus 2 dalies 2.3 p. nuostatas: A kategorija – greito eismo gatvės, B kategorija – pagrindinės gatvės, C kategorija – aptarnaujančios gatvės, E kategorija – pagrindinės pėsčiųjų ir dviračių eismo gatvės ir takai.

GIS – geografinė informacinė sistema: kompiuterinė techninių ir programinių priemonių bei geoduomenų visuma, skirta šiems duomenims įvesti, saugoti, analizuoti bei sisteminti ir pateikti vartotojui.

LAKD arba Kelių direkcija – Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos.

KPP programa arba KPPP – Kelių priežiūros ir plėtros programa.

SANTRAUKA

Atsižvelgiant į transporto priemonių eismo intensyvumą, socialinę ir ekonominę reikšmę, keliai¹, kurių ilgis Lietuvoje siekia 83 tūkst. km, skirstomi į valstybinės (apie 21 tūkst. km) ir vietinės reikšmės kelius (apie 62 tūkst. km), pastarieji yra skirtingų ūkio subjektų, daugiausia savivaldybių, nuosavybė.

Visi šalies keliai, nepaisant to, kokia jų žinybinė priklausomybė sudaro bendrą tinklą, todėl gyventojų galimybę susisiekti, jų verslo ir transporto paslaugų gavimo galimybes lemia bendra visos kelių infrastruktūros būklė.

Nors vietinės reikšmės keliai nėra valstybės nuosavybė, jos lėšos sudaro daugiau kaip 70 proc. viso finansavimo, skirto šių kelių priežiūrai ir plėtrai. Tai, kad 2008–2012 m. laikotarpiu valstybė skyrė šiam tikslui apie 2205 mln. Lt (vidutiniškai apie 441 mln. Lt per metus), paskatino Valstybės kontrolę atlikti auditą, kurio tikslas – įvertinti, ar sudarytos sąlygos efektyviai naudoti valstybės biudžeto lėšas, skiriamas vietinės reikšmės keliams ir gatvėms prižiūrėti ir modernizuoti.

Atlikdami auditą vadovavomės nuostata, kad efektyviam šių lėšų naudojimui turi būti sukurta palanki aplinka, t. y. užtikrintos tam tikros sąlygos:

- veikų informacinė sistema, užtikrinanti išsamios, patikimos, palyginamos informacijos apie vietinės reikšmės kelių ir gatvių būklę rinkimą ir analizę bei lėšų poreikį;
- funkcionuotą sistemą, užtikrinanti visų institucijų, dalyvaujančių vietinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros procese, bendradarbiavimą;
- būtų suteikiamas prioritetas investicijoms į vietinės reikšmės kelius;
- valstybės lėšos būtų naudojamos tik efektyviausiems investiciniams projektams.

Pagrindinis audito subjektas: Lietuvos automobilių kelių direkcija, kuri sudaro svarbių valstybei vietinės reikšmės kelių ir gatvių projektavimo, tiesimo, statybos, rekonstravimo, taisymo (remonto) ir priežiūros tikslinio finansavimo sąrašą bei teisės aktų nustatyta tvarka administruoja Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų vietinės reikšmės keliams (gatvėms) tiesti, taisyti (remontuoti), prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti naudojimą.

Audituojamas laikotarpis – 2008–2013 m. Auditui reikalingą informaciją surinkome iš savivaldybių, Kelių direkcijos, Susisiekimo bei Vidaus reikalų ministerijos.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

---

¹ Šioje ataskaitoje sąvoka „keliai“ suprantama kaip automobilių keliai.

IŠVADOS

Vietinės reikšmės keliai ir gatvės yra savivaldybių nuosavybė, tačiau jų plėtra ir priežiūra daugiausia finansuojama valstybės lėšomis. Nors jas administruojančios institucijos imasi priemonių, kad jos būtų efektyviai naudojamos, tačiau tam nėra sąlygų dėl tam tikrų priežasčių:

1. Nėra išsamios ir patikimos informacijos, galinčios atskleisti esamą vietinės reikšmės kelių ir gatvių būklę ir jos pokyčius, nes nebaigta šių kelių inventorizacija ir teisinis registravimas, nesukurta visą šalį apimanti vietinės reikšmės kelių būklės stebėsenos (monitoringo) sistema, nenustatomas ir neanalizuojamas realus šių kelių ir gatvių priežiūros ir plėtros finansavimas ir lėšų poreikis (1.1 ir 1.2 poskyriai).

2. Nepakankamai koordinuojama visų suinteresuotų institucijų veikla vietinės reikšmės kelių ir gatvių priežiūros ir plėtros srityje, dėl to neužtikrinamas, projektų įgyvendinimo nuoseklumas (2 skyrius).

3. Esama vietinės reikšmės kelių ir gatvių finansavimo iš KPPP lėšų sistema nesudaro sąlygų efektyviam lėšų naudojimui, nes:

3.1. esama finansuotinių projektų atrankos tvarka neužtikrina, kad finansavimas būtų skiriamas efektyviausiems projektams ir kad bent dėl dalies tikslinių lėšų konkuruotų skirtingos savivaldybės (3.1 poskyris);

3.2. KPPP lėšų skyrimo tvarka neskatina lėšų gavėjų jas naudoti investicijoms, taip prailginant kelių naudojimo laiką (3.2 poskyris);

3.3. neregamentuota „svarbių valstybei vietinės reikšmės kelių ir gatvių“ sąvoka, todėl savivaldybės savo nuožiūra sprendžia, koks vietinės reikšmės kelias gali pretenduoti gauti finansavimą iš KPPP straipsnio „Svarbių valstybei vietinės reikšmės kelių ir gatvių tikslinis finansavimas“ (3.3 poskyris);

3.4. didžioji dalis KPPP finansavimo sąmatos rezervo lėšų skiriama vietinės reikšmės keliams finansuoti, nors jų finansavimas jau numatytas iš šios sąmatos straipsnio „Vietinės reikšmės keliams (gatvėms) tiesti, taisyti (remontuoti) ir prižiūrėti, saugaus eismo sąlygoms užtikrinti“ (3.4 poskyris).

4. Neišnaudojamos galimybės sumažinti vietinės reikšmės keliams valstybės skiriamų lėšų poreikį, nes:

4.1. neoptimalūs KPPP lėšų skyrimo terminai vietinės reikšmės kelių savininkams (4.1 poskyris);

4.2. laiku (projektiniais terminais) nebaigti vietinės reikšmės kelių investiciniai projektai didina lėšų poreikį (4.2 poskyris);

4.3. savivaldybės neskatinamos vietinės reikšmės kelių ir gatvių priežiūrai skirti kuo daugiau savo lėšų (4.3 poskyris).

AUDITO METU ĮVYKĘ POKYČIAI

Lietuvos automobilių kelių direkcija patvirtino KPP programos lėšų, skirtų kapitalo investicijoms į vietinės reikšmės kelių (gatvių) tiesimą (remontą), planavimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės

tvarkos aprašo naują redakciją². Jos pakeitimai numato, kad finansavimo prioritetas turėtų būti suteikiamas:

- investiciniams projektams tų institucijų, kurios šiems projektams skiria daugiau savo lėšų, negu kitos institucijos;
- kai prašoma finansuoti suma leidžia užbaigti nebaigtus projektus;
- kai prašoma finansuoti pigesnius projektus.

REKOMENDACIJOS

Siekdami užtikrinti valstybės lėšų, skiriamų vietinės reikšmės keliams ir gatvėms, efektyvų naudojimą ir valdymą, rekomenduojame:

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

1. Sukurti ir įdiegti vieningą vietinės reikšmės kelių ir gatvių būklės duomenų informacinę bazę bei šių kelių (gatvių) stebėsenos (monitoringo) sistemą, kuri leistų nustatyti esamą jų būklę, nusidėvėjimo pokyčius ir padėtų prognozuoti kelių ir (gatvių) taisymo (remonto) ir plėtros darbus (1 išvada).
2. Numatyti priemones, užtikrinančias visų suinteresuotų institucijų veiklos vietinės reikšmės kelių ir gatvių plėtros srityje koordinavimą visuose lėšų poreikio nustatymo ir skyrimo, projektų įdiegimo ir rezultatų kontrolės etapuose (2 išvada).
3. Numatyti priemones, skatinančias savivaldybes skirti kuo daugiau savo lėšų vietinės reikšmės kelių ir gatvių priežiūrai (4.3 išvada).
4. Siekiant užtikrinti vietinės reikšmės kelių ir gatvių plėtros ir priežiūros darbų vykdymo efektyvumą ir atsižvelgiant į šių darbų specifiškumą, svarstyti galimybę, kad KPP programos lėšos šiems tikslams būtų paskirstomos kuo anksčiau, netaikant 85 ir 15 proc. skirstymo modelio (4.1 poskyris).

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai

5. Numatyti priemones, skatinančias savivaldybes kuo didesnę dalį gaunamų KPP programos skaičiuojamųjų lėšų naudoti investicijoms (3.2 išvada).
6. Reglamentuoti „svarbių valstybei vietinės reikšmės kelių ir gatvių“ sąvoką ir patvirtinti tokių kelių atrankos finansavimui gauti tvarką (3.3 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti ataskaitos 6 ir 7 prieduose „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“.

² Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2013-10-21 įsakymas Nr. V-436 „Dėl Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie susisiekimo ministerijos direktoriaus 2012 m. kovo 26 d. įsakymo Nr. V-68 „Dėl kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų, skirtų kapitalo investicijoms į vietinės reikšmės kelių (gatvių) tiesimą ir taisymą (remontą), planavimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo.